

UNIVERZITA KARLOVA – PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra francouzského jazyka a literatury

ODBORNÝ POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno studenta: Mgr. Kristina Švábová

Název práce: Personnages féminins dans *Candide* et *Zadig* de Voltaire

(Ženské postavy ve Voltaireově dílech *Candide* a *Zadig*)

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Milena Fučíková, Ph.D.

Oponent: PhDr. Renáta Listíková, Dr. MCF

1. Cíl práce

Komparativní práce Kristiny Švábové se soustředila na dvě známá díla osvícenského francouzského filozofa, dvě Voltairovy filozofické povídky, *Candide* a *Zadig*, které posuzuje z pohledu dnešního feminismu a odborné literatury věnující se těmto aktuálním otázkám. Je zřejmé, že autorčino další studium společenských věd a sociologie výběr tématu i způsob zpracování ovlivnilo. Propojit tak civilizačně, časově, filozoficky i společensky vzdálené pohledy na tzv. ženskou otázku je nesnadný úkol a nutno říct, že z tohoto hlediska zanechává bakalářská práce poněkud rozpačitý dojem.

Metodologická východiska načrtnutá v úvodu i v samostatné kapitole spočívají v obecné rovině, ve výčtu různých feministických proudů a autorů bez přesnějšího zacílení a návaznosti na zvolené téma. Podobně i v rámci kapitol jsou názory soudobých autorů jen „přilepeny“ k rozboru konkrétní situace, peripetií, údělu traktovaných ženských hrdinek, aniž je jasně vyjádřeno, v čem lze spatřovat jejich přínos, případně potvrzení autorčiných závěrů. Nicméně závěr práce, „Conclusion“, se s propojením obou témat vypořádal lépe, než se lze dočíst v rámci jednotlivých kapitol.

Jen poznámka: bakalářská závěrečná práce není „thèse“, ale mémoire de Licence – s.6 a s. 46

2. Zpracování obsahu

Práce je obsahově a tematicky rozčleněna do kapitol a podkapitol, jejich obsah alternuje mezi rozbohem peripetií hrdinů a údělem ženských postav s parafrázemi feministických tezí a autorů bez přesvědčivého vysvětlení jejich vzájemného vztahu, případně bez uvedení názoru svého. Jasně patrné je to např. v podkapitole „Le sexe“ (s. 36), kdy autorka zmiňuje řadu názorů na téma mužské dominance, vztah s traktovanými díly je však nejasný. Scénu vyhnání Candida z baronova ráje kvůli polibku s jeho dcerou obecně srovnává s prvotním hříchem a nemravností, zapomíná ale, že podstatou vyhnání Candida není nemravnost, ale společenská nerovnost obou hrdinů; situace, která podtrhuje hned v úvodu díla Candidovu naivitu, „nomen omen“, a zároveň je hybatelem jeho putování světem. Podobně konstatujeme, že řada situací v obou Voltairových dílech je posouzena spíše jednostranně, bez nuancí a kritických ostnů, které tam vložil autor, a to především prostřednictvím všudypřítomné ironie, obdivované a obávané to zbraně nesmrtelného autora. Kruté osudy hrdinek a bezejmenných ženských postav by tak dostaly další rozměr a hlubší význam v kontextu putování obou hrdinů za poznáním světa, aniž by bylo nutné jejich bezejmennost a chudou charakteristiku jen prostřednictvím fyzické krásy interpretovat pouze jako obraz ponížení a patriarchální společnosti – sám Voltaire totiž s tímto pojetím polemizuje, jak to autorka nakonec přece jen konstatovala.

3. Formální a jazyková úroveň

Francouzsky napsaná práce rezignuje na neutrální odborný styl ve prospěch stylu osobnějšího se zájmemem „já“. Tento úzus je v poslední době možný v anglicky psaných odborných textech, avšak francouzský úzus preferuje odborný neutrální styl. Autorka se tak nevyhne osobním hodnotícím adjektivům jako např. „très horrible“, s. 20 a s. 36; „remarquable“ s. 24; „incroyable“ s. 32 apod. Zvládnutí odborné terminologie lze kladně hodnotit co do oblasti feministické literatury, ta literárněvědná poněkud pokulhává. Není vysvětleno, proč autorka mluví o románech, nikoliv o

žánrově odlišných filozofických povídkách; nezmiňuje, že se jedná o eponymní díla, která stojí na hlavním hrdinovi, jenž putuje světem a získává zkušenosti a poznatky o jeho zkaženosti, což předznamenává v 18. a 19. století oblíbený žánr, tzv. Bildungsroman. Zároveň v hodnocení Voltairova díla zcela chybí jedno zásadní slovo, a to zní tolerance – neboť právě mnoho situací, v nichž se ocitají hrdinové a hrdinky obou děl, jsou právě kritikou netolerance, násilí a fanatismu. Za výjimku lze považovat interpretaci osudů služebné Paquette, s. 37-38.

Četné citace a parafráze pramenů či sekundární literatury autorka neuvádí v poznámce pod čarou, ale v textu v závorce pouze se jménem autora, letopočtem vydání a stránkami. Takový způsob citací je vhodný v kratších odborných článcích, v dlouhém textu bakalářské práce je to velmi nepřehledné, ba neprůkazné, zvláště pak je-li text práce k dispozici pouze v elektronické formě.

Autorka vstřebala a zpracovala řadu titulů odborné literatury jak zahraniční, tak domácí provenience, mnoho z nich i prostřednictvím internetu, což se někdy projeví v textu práce ve stylisticky náročných formulacích a výběru lexika. Lze se však podívat, že jediným literárněvědným zdrojem k dějinám francouzské literatury jsou ideologicky příznakové *Dějiny J. O. Fischera*, a starší zdroj *Histoire de la littérature fr.* od Lansonova (1903), i když v seznamu nechybí další odborné studie o francouzském románu a osvícenské době.

Úroveň francouzského písemného projevu je dobrá, ale text není bez chyb a nevhodných slovních spojení, jako např. „Zadig aide au roi s. 40; Cunégonde „n'a pas que 17 ans“ s. 20 ; n'importe pas s. 25 ; „on est offert un long paragraphe“ s. 26; nesrozumitelné vyjádření s. 19, „j'ai fait du codage pour retrouver des thèmes communs“. Časté užívání adjektiva femelle „vie, personnage femelle“ s. 24 a jinde oproti féminin – femelle je ve francouzštině pejorativní (samičí x ženský), což v kontextu autorčina tématu vyznívá nevhodně. Proč je na stranách 26 a 29 barevně vyznačený text?

5. Přínos práce

Přínos práce lze spatřovat ve snaze nalézt ve starších kanonických literárních dílech témata, jež je spojují s dnešní dobou a čtenáři. Soudobý pohled však v práci převážil na úkor podrobnějšího hodnocení obou Voltairových děl z perspektivy osvícenské filozofie a kritického pohledu na absolutismus, aristokratické výsady, náboženskou netoleranci a filozofii optimismu.

V závěru práce postrádáme české Resumé, které by měla autorka dodat k obhajobě.

Bakalářská práce splňuje podmínky kladené na závěrečnou práci v oboru francouzský jazyk a literatura, proto ji doporučuji k obhajobě.

Otázky k obhajobě a další vyjádření, připomínky, náměty pro obhajobu práce:

Doplňte chybějící údaje o představitelkách počátků feminismu, Olympe de Gouges a Mary Wollstonecraft – data a bližší okolnosti vydání jejich deklarácí o právech a vzdělávání žen.

Symbolizuje mateřství a krása ženy skutečně a pouze mužskou dominanci a podřízení ženy? (s.24 a jiné)

Bližze vysvětlit problém, který je spatřován v „une règle tacite qui oblige les hommes à protéger les femmes“ (s. 33)

Žadat smrt ženy po úmrtí manžela není typické pro „současnou společnost“, ale souvisí s dávnou orientální tradicí, zvl. Indie, která je pro Voltaira nepřijatelná (s. 34).

Datum: 16. května 2024

Podpis: Renáta Listíková, oponent